

Лоїк Л.Г.

Львівська національна академія мистецтв
(ЛНАМ)

ГРАФІТІ. ВИД МИСТЕЦТВА ЧИ ХУЛІГАНСТВО?

Анотація. Розглянуто значення слова «графіті», трактування з мистецької точки зору. Ставлення суспільства до сучасного вуличного мистецтва. Досліджено мету, стиль техніку та дизайн графіті.

Ключові слова: дизайн, графіті, мистецтво, райтер, стиль

Анотация. Лоик Л.Г. Граффити. Вид искусства или хулиганство? В статье Рассмотрено значение слова «граффити», трактовка с художественной точки зрения. Отношение общества к современному уличному искусству. Исследованы цель, стиль технику и дизайн граффити.

Ключевые слова: дизайн, граффити, искусство, райтер, стиль

Annotation. Loik L.H Graffiti. Art or hooliganism? The role of the word «graffiti» interpretation of artistic standpoint. The attitude of society to the modern street art. Has been studied purpose, style, technique and graffiti design.

Keywords: design, graffiti art, graffiti writer, style.

Постановка проблеми. Сучасні настінні написи за способами втілення, соціальним призначенням і століття тому, на стінах міських споруд можна побачити написи й малюнки, виконані переважно дітьми та підлітками, з метою шокувати сторонніх (чужих) або знайти співрозмовника чи опонента у власному середовищі. Виходячи з того, що графіті – жанр сучасного міського фольклору, одна із форм побутування міської традиції, ми вважаємо, що їхнє підґрунтя складають традиційність і колективність. При розгляді певних написів і малюнків складається враження про відсутність будь-якого зв'язку із традицією. Але це враження поверхове, пов'язане із неухважним ставленням до фольклору міських субкультур, які на сучасному етапі характеризуються перш за все відкритістю та сприйнятливістю. Російська дослідниця міського фольклору Т. Щепанська, аналізуючи субкультуру хіпі, зазначала, що нові традиції адаптуються їхньою “системою” набагато швидше, ніж у суспільстві в цілому або в традиційному фольклорному осередку². Питання не в тому, чи відчуваємо ми традиційність образів і символів сучасних графіті, а в тому, чиї традиції адаптовані і відтворені підлітками в настінних образах. Виконавці графіті спілкуються мовою символів, тлумачення яких сприятиме кращому розумінню психології сучасних підлітків, їхнього внутрішнього світу й стосунків зі світом зовнішнім.

Багато графітіярів (райтерів) підіймають ламент про те, що графіті нібито вмирає – старі його цінності, що стосуються оригінальності та поваги втрачені. Це не правда. Просто проблеми ускладнилися разом із самою культурою. Графіті стало ширшим і страждає на такий-собі шок від власного культурного розвитку. Раніше графітістам доводилось радити собі з масою тих людей, які говорили: «та хіба це мистецтво?» Сьогодні, кинувши оком на будь-яку колекцію сучасного графіті (таку як Art Crimes), будь-хто, за виключенням хіба найбільш консервативного глядача, зрозуміє, що графіті – це мистецтво. Багато в чому такий стан речей завдячує світовому бумові на легально санкціоновані простори для графіті протягом останніх десяти років. Слово «графіті» походить від італійського «grafficare» – дряпати (дослівно «надряпані»). Спершу так називали одну з технік настінного малярства. Пізніше цим словом скористалися археологи, використовуючи його як загальний термін на означення всіх видів випадкових написів і малюнків на стінах будинків. Нині це поняття розширило свої межі, під графіті розуміють будь-які неофіційні публічні тексти, разом зі сучасними. Ба більше, саме сучасні привертають увагу вчених і журналістів, тому в свідомості людини нашого часу зі словом графіті асоціюється передусім добре відомий їй розпис будинків, прогонів на поверхах, ліфтів, вбиралень тощо.

Результати дослідження. Якщо дехто ще не бачить в нелегальному графіті мистецтва, то мало хто може заперечувати цінність легально санкціонованих робіт. Графітіярі підняли можливість спречу до рівня, рівнозначного пензлю. Графіті, з його безмежними креативними можливостями, повинне зараз відповісти на більш важливі запитання. Що робить ту чи іншу ро-

Надійшла до редакції 08.11.2012

*Пляшка
«Coca-Cola».
Автор
Джуліан Бівер*

Робота команди Pain Breakaz (Росія)

*Команда Sabotage (Росія)
Kwasten met de Gasten (Голландія)*

*By Sainer from Etam Crew –
On Urban Foundation
in Lodz, Poland*

боту якісною, виходячи з цінностей графіті? Поза тим, в чому полягає відповідальність митця перед цією культурою і як це в'яжеться з поняттям про добру роботу?

Для багатьох малювання графіті означає самовираження і, разом з тим, вихід за рамки норми. Як артистична робота, навіть якщо вона створена легально, будь-яке графіті завжди матиме в собі певну схильність до бунтівного ренегатства, вимуштровану роками нелегальних робіт. В створенні цих публічних продуктів графітіяр стикається з досвідом певного ризику і пригоди (в художньому плані і в такому, який не надається для пояснення людям, не заангажованим до нашої культури). Це також неабияка втіха. Але, все

одно, це навряд чи описує те, чим є графіті для більш-менш серйозного райтера.

Люди починають займатись графіті тому, що це робить їх іншими від загалу. Однак, коли вони ангажуються до цієї сфери на більш серйозному рівні, ніж підліткова диверсія протягом вихідних, вони бачать, що вони далеко не одні у цій справі. Навколо тебе тисячі дуже відданих райтерів по всьому світу. Будучи локальним графітйером, можна отримати імідж митця-ребелянта в своїй окрузі, але на глобальному рівні графіті-культури така «крутість» є стандартною. Немає нічого особливого в тому, що ти райтер в кімнаті по зав'язку набитій райтерами! Яким чином підтримувати тоді справжню, оригінальну привабливість графіті? Як відрізнитися і бути собою?

Відповідь лежить в осягненні стилю, єдиного ключа до розуміння графіті. Хоч існує ціла купа словесних визначень того, чим є стиль, – найкраще, що я чув, є те, що це те, що у доброго райтера дійсно своє. Для тих, хто не належить цій культурі, це мало що дає. На спробі поширення кращого розуміння мистецької форми, як всередині культури, так і ззовні, потрібно трохи зупинитись.

Для більшості послідовників графіті є пошуком ідентичності. З точки зору психології – це зрозуміло, адже намагання залишити якусь згадку про себе завжди асоціювалося із самоствердженням. Однак, з огляду на те, що зараз так багато людей це роблять, – кожен учасник руху прагне мати щось особливе у способі написання свого імені і бути, таким чином, поміченим.

Чи не найголовніша мета графіті – створення оформленого візерунку з літер в чийомусь імені, настільки персонально скроєного, що дає змогу виразити якість ставлення, думку, емоцію, врешті-решт – душу. Оскільки комбінація літер, яку пише райтер, у більшості випадків є незмінною, єдиним, що має значення – це той чи інший спосіб виконання напису. Наприклад, я завжди буду писати S, O, N, I, K. Але щоразу я маю інше послання, яке сподіваюсь донести. Якщо через малювання я хочу показати щось особисте – мені треба малювати у стилі, який буде цілком особистим. Якщо я малюватиму у стилі, який є дійсно моїм власним, то я матиму дійсно свій власний голос. Бо лише своїм голосом я можу донести щось, що властиве тільки мені, не викривляючи, при цьому, смисл.

Стиль, сам по собі, не надасть серйозного значення продукту графіті, проте це єдине знаряддя, завдяки якому відбувається ефективне донесення певного значення через леттеринг. Стиль – це те, як виражається ідея. Це спосіб творення, форма і основа всього у роботі. Поза тим, це єдиний правдивий голос, що існує у кожному з нас, голос, який так часто ігнорується у намаганні бути «як всі». Форма твого стилю – це форма тебе самого. Стиль – це мистецький еквівалент просвітлення. Це означає знати самого себе.

Для тих, хто досягнув стилю, розвиток літер наповнюється новим значенням. Дизайн і форма означають уже більше, ніж просто гарний вигляд. Усі стрілочки і переходи набувають певного сенсу і відіграють зовсім іншу роль, ніж просто заклик: «Подивись на це!!» Разом із сильним особистим стилем

можна експериментувати і досягти нові методи малювання без впадання у тривіальність.

Техніка проти стилю

Важливо відразу з'ясувати різницю між технікою і стилем. Техніка має значення, далеко не останнє. Це «молотки» і «пилки», за допомогою яких будують дім. Але це не замінить сам дім. Техніка дозволяє чисто змішувати кольори, малювати в узгодженні з законами класичної перспективи чи обводити без потьоків. Біда техніки в тому, що вона, при бажанні, дає змогу точно відтворювати чужі роботи.

Техніка – це те, чому можна навчитись. Стиль треба знайти самому. Техніка – універсальна, стиль – персональний. Оскільки техніка і стиль – речі, певною мірою, різні, – часто виникає питання: «Що ж вчити спочатку?» Техніку, без сумніву, легше опанувати, ніж набути стиль. Вона може прийти сама, якщо багато малювати і постійно пробувати щось нове.

Багато райтерів роблять помилку, вивчаючи спершу техніку, аби придати своїм роботам гарного вигляду, і вважають, що стиль може «зачекати», поки вони вдосконалюватимуться технічно гарним способом. Це рокова помилка. Найперша річ, яку райтер повинен зробити – розвинути свій власний стиль. Без цього його робота завжди буде лайном, не дивлячись на технічну досконалість.

Звісно, кожен копіює чийсь стиль на початку. Це нормально. У графіті, як і у інших видах мистецтва, є свої ази, які треба освоїти. Багато видатних райтерів починали з того, що переймали свій стиль у своїх локальних героїв. Але потім, після засвоєння, після глибшого залучення вони починали шукати свій стиль. Дуже цікаво спостерігати за райтерами з індивідуальними рисами, які прогресують, розвиваючи свій стиль на основі досягнень своїх попередників. Однак, дуже часто райтери роблять помилку, коли думають, що досягнуть успіху на колажі з чужих стилів. Такі люди втрачують на дурнів, які нічого не тямлять, або їм все одно. Класичний трюк райтера без стилю – підібрати шрифту одного з своїх улюблених героїв, і переробити стиль під своє ім'я так, щоб виглядало нібито він і є той герой, який так багато працював над собою, щоб досягнути індивідуальності. Це обезцінювання роботи на багатьох рівнях. Це обезцінює того, хто копіює. Це обезцінює того, кого копіюють також. Копіювання чужого стилю узагальнює індивідуальні досягнення і позбавляє їх особливості. Цього не повинен бажати справжній митець своєму героєві

Література:

1. Дробышевская Т.В. Города Донецкой области: Справочник. – Донецк, 2003. – 192 с
2. Головаха И. Социальное значение асоциальных граффити (бытование и функции современных киевских граффити) // Социология: теория, методы, маркетинг. 2004, 2, 64.
3. Innala S.M., Ernulf K.E. Understanding male homosexual attraction: An analysis of restroom graffiti // J. Soc. Behav. and Personality. 1992, 7, 503